нумары 8

Першыя | Прадукцыя за долары | Бульбяныя справы

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 48 (457) | ГОД IX | 29 ЛІСТАПАДА 1964 г. | ЦАНА 60 гр.

МАКСІМ ТАНК

* * *

Не спытаўшыся згоды, прыдумалі імя
Кожнай зорцы, кожнай планеце,
А яны, пэўна, імёнамі другімі
Пераклікаюцца ў Сусвеце.
І калі, пралятаючы міма
Палярнай ці нейкай Вячэрняй,
Назавём іх імёнамі чужымі —
Мо' на нас і увагі не звернуць.

НАША НОВАЯ АКЦЫЯ

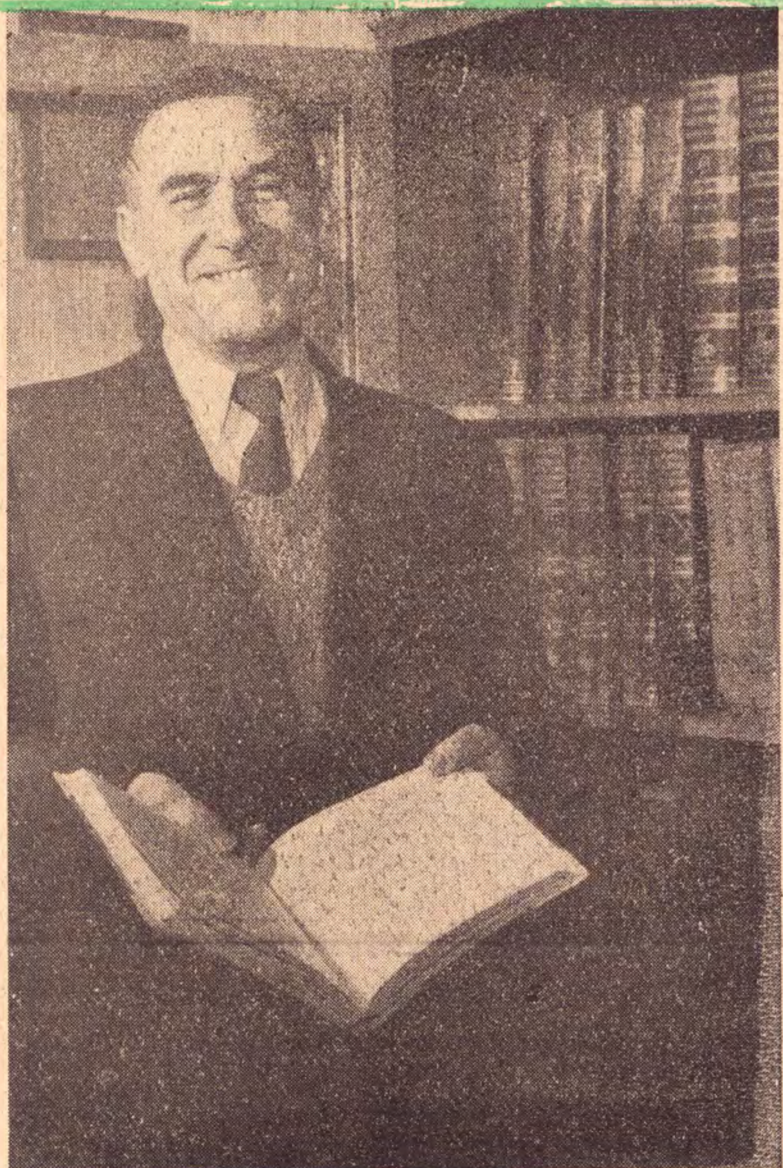
КНІГІ ДЛЯ ДОМА КУЛЬТУРЫ ІМЯ КАСТУСЯ КАЛІНОЎСКАГА

Як мы ўжо паведамлялі, на пачатку наступнага года ў Гарадку адкрыецца Дом культуры імя Кастуся Каліноўскага. Гэта будзе прыгожы культурны аб'ект, які павінен праменяваць на ўсю аколіцу. У яго дзейнасці не малую ролю адводзіцца кніжцы. А вядома, гэта роля будзе выконвацца лепш, калі кніжны фонд Дома культуры будзе багаты. Таму мы аб'яўляем акцыю збірання кніг для Домапомніка ў Гарадку. Апрача матэрыяльнай дапамогі, наша акцыя мае, перш за ўсё, сімвалічны характар. Праз свой удзел у ёй, Вы, дарагія чытачы, выявіце свае сардэчныя адносіны да гэтага прыгожага грамадскага пачыну, якім з'яўляецца Дом культуры імя Кастуся Каліноўскага ў Гарадку.

Кнігі і іх ахвярадаўцаў будзем аб'яўляць у «Ніве».

Дасылайце кнігі на наш адрас: „Niwa", Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Чакаем!

Кніжка сталася неабходнай рэччу.

Фота І. Рыбінскі

Інтэрв'ю Дваццацігоддзя

Пад такім агульным загалоўкам мы правядзем размовы на розныя культурныя тэмы. Нашым жаданнем — паказаць у пэўным грамадскім разрэзе аванс культуры і асветы ў Дваццацігоддзі і разам з ім аванс нашага грамадства.

Паколькі падставай культуры і асветы з'яўляецца кніжка, мы і даем ёй першае слова.

Наша першая размова з Дырэктарам Ваяводскай Бібліятэкі ў Беластоку УЛАДЗІСЛАВАМ МАЛЕЎСКІМ.

— Які быў пачатак дарогі кніжкі, якая завяла яе «пад стрэхі» і да ўсіх людзей?

— Пачалі мы ў 1944 годзе ад нічога. Усё знішчана, бібліятэк і кніжак не было. 2—3 энтузіястаў кніжкі пачалі адграбаць з грузаў, што магло ацалець. Крыху знеслі людзі. Так сабралася 1000 экземпляраў. З імі пачалася праца.

— А цяпер?

— Цяпер маем добра абсталяваную Ваяводскую Бібліятэку, 336 бібліятэк у тэрэне і 2157 бібліятэчных пунктаў. Кніг — 1 426 832. 123 чытальні пры бібліятэках, з якіх 96 у вёсках. На 100 жыхароў чытае ў нас з публічнай бібліятэкі 18. Гэта больш чым сярэдняя ў краіне (14). Займаем па колькасці чытачоў 3-ае месца ў краіне.

— У чым Вы бачыце таямніцу такога поспеху і такой перамогі кніжкі на адсталай Беласточчыне.

— Выплывае гэта з дзвюх крыніц: кніжка для нашых цяперашніх людзей сталася неабходнай рэччу. Людзі хочуць чытаць, бо зразумелі, што кніжка дае навуку. Па-другое, вялікая заслуга бібліятэкараў, якія ніколі не глядзелі на цяжкасці, не чакалі, калі чытач прыдзе да іх, а ішлі самі да яго.

— Дыяпазон дзейнасці ваяводскай бібліятэкі?

— Не толькі вядзем нагляд над бібліятэчнай сеткай ваяводства. Вядзем доследы, якія служаць да шырэйшай папулярызацыі кніжкі ў паасобных асяроддзях. Для прыкладу: даследуем чытальніцтва сярод рабочых, або папулярнасць папулярна - навуковай кніжкі, ці ўрэшце, месца сельскагаспадарчай кніжкі на розных стадыях развіцця вёскі (з сельскагаспадарчым гуртком, ці без яго і гд.).

— Пару слоў аб кніжцы сур'ёзнай.

— У нас бачым цяпер агульны паварот ад кніжкі, якая забаўляла, да кніжкі навукова - пазнаўчай. Людзі хочуць ведаць свет, іншых людзей, і знаходзяць гэта праз кніжку. Калі тры гады таму мы мелі сярод усіх чытачоў толькі 4% чытаючых папулярна - навуковыя кніжкі, то цяпер маем іх 9%. Расце ранг кніжкі з грамадскімі пытаннямі, назіраем вялікую цягу да кніжкі сучаснай. Мы не заўсёды можам даць яе столькі, колькі людзі патрабуюць. Нашы фінансавыя сродкі скромныя і не заспакойваюць патрэб чытача.

— Аванс кніжкі ў нашым Дваццацігоддзі і на нашай Беласточчыне пераканаўча назіраем на падставе вёскі. Гэта нешта зусім новае.

— Кніжка ў вёсцы зрабіла вялікую кар'еру. Павуціннай ніткай апляла найдалейшыя і найбольш забітыя вёскі, адкрыла акно ў свет. Мы сістэматычна ў далейшым павялічваем сетку грамадскіх бібліятэк. Яшчэ каля 20 бібліятэк з 50 пунктамі і працу над развіццём бібліятэк на вёсцы будзем лічыць закончанай. Застанецца не менш важнае заданне — прыцягнуць усіх людзей да бібліятэкі.

— Крыху аб формах працы бібліятэкі.

(Працяг на стар. 3)

Клюковіцкая восень. Фота: Ул. Паўлючук

Косць атлантычнай нязгоды

Тыдзень назад я пісаў аб некаторых гаспадарчых момантах, якія паглыбляюць унутраныя канфлікты Супольнага Рынку. Сёння зоймемся значна шырэйшай справай, якая датычыць усяго Паўночна-атлантычнага пакту, у які ўваходзіць 15 заходніх дзяржаў. Найбольшай косцю нязгоды з'яўляецца здзяйсненне плану так званых шматбаковых ядзерных сіл. Адзін з найбольш рэальна мыслячых амерыканскіх публіцыстаў нядаўна сцвердзіў, што шматбаковыя ядзерныя сілы ніколі не будуць помнікам атлантычнага адзінства, а найцяжэйшым каменем на яго магіле.

Праект стварэння ВСН (шматбаковыя ядзерныя сілы) не з'яўляецца нечым новым. Ён нарадзіўся два гады назад у галовах найбольш ваяўнічых палітыкаў двух урадаў — ЗША і ФРГ. Але абодва ўрады мелі на гэта свае планы. ЗША бачылі ў здзяйсненні праекта ВСН магчымасць затармазіць імкненні некаторых дзяржаў Заходняй Еўропы да незалежнасці ад ЗША, як гэта было перш за ўсё з Францыяй.

Заходняя Германія бачыла і далей бачыць у ВСН простыя і хуткія шанцы на атрыманне атамнай і вадароднай зброі. Для яе пакуль што залежнасць ад ЗША не з'яўляецца перашкодай у здзяйсненні сваіх далёкіх палітычных планаў, разлічаных, як вядома, на паглыбленне напружання паміж Усходам і Захадам. Аднак справа ў тым, што імкненні і пазіцыя Бона, зразумелыя кожнаму і на Захадзе, узбуджаюць асцярогу і няпэўнасць. Калі нават асцярога некаторых партнёраў атлантычнага пакту не вынікае з клопатаў аб паляпшэнні міжнародных адносін, дык з нежадання ўмацоўваць і так ужо значную ролю Заходняй Германіі. Вядома, што ўжо сёння ФРГ займае другое месца (пасля ЗША) у патэнцыянале НАТО. Як у Парыжы, так і ў Лондане, не гаворачы ўжо аб іншых членах НАТО, разумеюць, што, калі дадаць да існуючага ўзбраення бундэсвера яшчэ ядзерную зброю разам з магутнымі ракетамі, гэта дало б Заходняй Германіі магчымасць дыктаваць свае палітычныя ўмовы ўсяму заходняму саюзу.

У мінулым тыдні сесія парламенцёраў краін НАТО паказала, што існуючыя на фоне праекту ВСН спрэчнасці ўнутры заходняга саюза маюць не пераходны характар, а гэта трывалая з'ява. Толькі адмова ад ВСН магла б вярнуць, хоць з выгляду, атлантычнае адзінства. Але гэта быў бы толькі выгляд, бо такім абаротам справы не задаволіліся б ні ЗША, ні ФРГ. Адмова ад ВСН азначала б перамогу канцэпцыі дэ Голя — стварэнне самастойнай і незалежнай ад ЗША Заходняй Еўропы. Паколькі такое вырашэнне здаецца зусім нерэальным, Паўночна-атлантычны пакт становіцца перад выбарам: стварэнне ВСН толькі з удзелам ЗША і ФРГ, або стварэнне тых самых сіл з дадатковым удзелам Вялікабрытаніі і некалькіх слабейшых партнёраў, як Турцыя або Грэцыя. Гэтае другое вырашэнне дало б Вялікабрытаніі некаторыя выгады, бо яна ў рамах ВСН хацела б захаваць сваю дагэтуляшнюю, другую пасля ЗША пазіцыю і падрыхтоўвае ў гэтай справе ўжо ўласныя прапановы.

У дены момант найбольш рэальным здаецца стварэнне ВСН з удзелам толькі двух партнёраў — ЗША і ФРГ. Аднак такія крокі не толькі не аслабілі б заходнія супярэчнасці, а яшчэ прывялі б да поўнай змены сіл у НАТО. Па-за пактам, праўдападобна, аказалася Францыя, якая не прадказвае ніякіх змен у замежнай палітыцы і ў сваіх крытычных адносінах да ВСН.

Імкнучыся, відавочна, знайсці нейкі сярэдні выхад з такога драматычнага становішча, прыхільнікі ВСН не гавораць ужо аб канцы бягучага года як аб канчатковым тэрміне стварэння гэтых сіл, толькі аб канцы лютага будучага года. Аднак можна сумнявацца, ці гэты квартал часу зможа ліквідаваць хоць адну з супярэчнасцей заходнеімперыялістычнага саюза.

Ул. ЛАЗІНСКІ

ЗА ДАЛЕЙШЫЯ ПОСПЕХІ

Нарада прадстаўнікоў паасобных гурткоў і актыву Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Сакольскім павеце адбылася ў новым памяшканні аддзела. Кароткай прывітальнай прамовай адкрыў яе намеснік старшыні Віталі Чыжэўскі. З дакладам ад імя Праўлення аддзела выступіў інструктар ГП на Сакольшчыну Сяргей Крышэнь. Схарактарызаваў ён дзейнасць таварыства, закрануў усе яго недахопы і хібы ў працы.

Даволі наракаць, што мала робіцца, а трэба ўсім разам актыўна ўзяцца за работу, і толькі тады будуць добрыя вынікі — вось асноўная думка, якая вынікала з даклада.

Намеснік старшыні Сакольскага аддзела Віталі Чыжэўскі, кіраўнік партыйнай прапаганды пры Павятовым Камітэце ПАРП Расціслаў Мадзалеўскі і сакратар аддзела Уладзімір Артэмюк.

Калі члены гуртка намагаюцца нешта карыснага рабіць, тады вынікі абавязкова будуць. Аб гэтым гаварыла Ніна Дабрэнка — прадстаўнік гуртка з Сухініч.

— Апрача мастацкай самадзейнасці з нашай ініцыятывы сарганізаваўся праблемны курс беларускай мовы і літаратуры, на які прыходзіць моладзь з нашай вёскі.

Сакратар Сакольскага гарадскога гуртка Галіна Конан расказала аб планах арганізавання клубнай працы ў памяшканні аддзела. Прадбачвае яна многа цікавых форм культурнай дзейнасці, якія будуць прыцягваць членаў і сімпатыкаў БГКТ. Цэлымі гадамі Сакольскі гурток не праяўляў дзейнасці. І толькі ад нядаўна па-сапраўднаму ўзяўся за працу.

Актывіст аддзела Оля Паўлючук падзялілася ўражаннямі з апошняга сходу ў сваім падапечным гуртку БГКТ у Новым Востраве.

— У школе, — гаварыла яна, — сабралася шмат моладзі. Супольна абмяркоўвалі мы, як разгарнуць працу гуртка ў асенне-зімовым перыядзе ў час доўгіх вечароў. Амаль у ва ўсіх думка пакрывалася, а менавіта, падшукаць цікавую п'есу, развучыць ролі і выступаць не толькі ў сваёй, але і ў суседніх вёсках

Даклад чытае інструктар ГП БГКТ на Сакольшчыну Сяргей Крышэнь.

Прадстаўнікі гуртка з Піражкоў, старшыня Міхась Лабрэньчук, сакратар Алег Алекша і член Міхась Чаховіч.

На сходзе 11 асоб выявіла сваё жаданне быць членамі БГКТ.

Прыбыццё прадстаўніка з Павятовага праўлення БГКТ робіць сход больш цікавым, сур'ёзным. Але здаралася і так, што гэты прадстаўнік многа чаго наабяцае і потым туды зусім не з'явіцца. Гэтыя непрыемныя справы закрануў у сваім выступленні Іван Куклік з Паўднёвага Вострава.

— Пастанавілі мы, — працягваў ён, — сарганізаваць курс язды на матацыкле і курс кройкі і шыцця. Усе арганізацыйныя справы звязаныя з курсамі запэўніў нам уладзіць Янка Беразавец. На жаль, больш у нашу вёску ён не паказаўся.

У працу гурткоў укладваюць шмат працы настаўнікі. Але не ўсе. Як сказаў сакратар праўлення аддзела Уладзімір Артэмюк ёсць нават і такія настаўнікі, як кіраўнік школы ў Вярхлессі, якія зусім не жадаюць, каб там сарганізаваўся гурток БГКТ.

— Многа розных цяжкасцей спатыкаюць у працы гурткі БГКТ на вёсцы. Каб удачна вырашаць усе хвалюючыя праблемы, неабходна звяртацца да партыйных арганізацый, да сакратароў Грамадскіх камітэтаў ПАРП. Яны не толькі могуць, але яны абавязаны дапамагаць вашай арганізацыі.

Словы гэтыя былі выказаны кіраўніком партыйнай прапаганды Павятовага Камітэта ПАРП таварышам Расціславам Мадзалеўскім.

Цікавымі і змястоўнымі былі выступленні Леанарда Тамашэўскага, Уладзіміра Аніські, Віктара Рагацэвіча, Сяргея Авэрчука, Алега Алекшы і іншых. Плённую дыскусію, якая павінна дапамагчы ў працы аддзела, падсумаваў сакратар Галоўнага праўлення БГКТ Уладзімір Юзвюк.

Нарада паказала, што Сакольскі аддзел БГКТ мае актыўнае праўленне, моцны актыў, які сваёй ахвярнай працай можа многа зрабіць карыснага ў дапамогу гурткам.

Тэкст і фота
М. ХМЯЛЕЎСКІ

Беларусіяна

ПРА НАДЗЕІ

Як мы ўжо паведамлялі, пры Ваяводскім Праўленні ЗМВ у Беластоку ўтворана Карэспандэнцыйны Клуб пачынаючых пісьменнікаў, які ўзначаліў паэт Аляксей Казберук. З гэтай нагоды ў «Дзенніку Людовым» змешчана артыкул «Беластоцкія надзеі», які напісаў літаратурны крытык др Пётр Кунцэвіч. Ён піша:

«Літаратурнае і культурнае асяроддзе Беластока ўсё яшчэ з'яўляецца дэзінтэграваным. Часовыя ініцыятывы ваяводскага дома культуры або мясцовага літаратурнага клуба не змаглі зрабіць рашаючага ўплыву на культурнае жыццё ваяводства. Штопраўда, існуюць інстытуцыі і культурныя выдавецтвы беларусаў... аднак жа іх уплыў са зразумелых прычын з'яўляецца абмежаваным. У сучасны момант наглядаем карысныя змены...»

Пішучы аб ініцыятыве ЗМВ аўтар артыкула «Беластоцкія надзеі» характарызуе Клуб пачынаючых пісьменнікаў такімі словамі:

«Беластоцкі клуб (з прычыны свайго геаграфічнага размяшчэння называюць яго ў кулуарах «Усходнім») адрозніваецца ад іншых падобных аб'яднанняў асаблівай рысаю: згуртоўвае ён не толькі палякаў, але і беларусаў, зацікаўленых літаратурнай творчасцю. Дарэчы, такога вырашэння патрабуе сама рэчаіснасць, нарэшце прадуманая ўсур'ёз, спецыфіка акругі».

Др Пётр Кунцэвіч — гэта вядомы аўтар шматлікіх паэтычных праграм варшаўскага тэлебачання. Яго выступленне на старонках «Дзенніка Людовага» з'яўляецца каштоўным заахвочаннем для пачынаючых беластоцкіх паэтаў і празаікаў — палякаў і беларусаў. Значную частку свайго артыкула прысвяціў ён характарыстыцы некаторых з іх. Прытым надрукавана вершы Аляксея Казберука: «Ткалля званая жаданнем» і «Ткалля зялёнай метафары».

Ілюстраваны часопіс «Зажэве» ў нумары ад 15 лістапада г. г. змясціў імпрэсію С. Яновіча «Сыну», перакладзеную на польскую мову Аляксеем Казберуком. Надрукавана таксама інфармацыю наконт Клуба і яго спецыфікі.

(а-ся)

СЕЎЦЫ ВЫСАКАРОДНАГА І ШЛЯХЕТНАГА

ЖАДАННЕ ВУЧЫЦЬ

«Нарадзілася я ў 1904 годзе ў Варшаве. Бацька працаваў на чыгунцы. Наша сям'я складалася з чатырох асоб: бацькі, маці, малодшага брата і мяне. Да дзесяцігадовага ўзросту жыла і вучылася ў пачатковай школе ў Варшаве. З надыходам фронту І сусветнай вайны сям'я наша эвакуіравалася ў г. Нарву (Эстонія). Там памёр мой бацька. Перамагаючы ўсе цяжкасці, я ў 1924 годзе закончыла гімназію. Хацела стаць настаўніцай, але ў буржуазнай Эстоніі гэта было немагчыма. У пошуках хлеба прыйшлося пайсці працаваць ткачыхай на тэкстыльную фабрыку. Працавала я на фабрыцы тры гады. У 1928 годзе вярнулася я ў Польшчу. Паспрабавала тут знайсці працу ў асвеце, але працы не атрымала. Прыйшлося разам з мужам гаспадарыць на вузкім сялянскім загоне. Мае мары стаць настаўніцай збыліся толькі ў верасні 1939 года, калі на Беласточчыне была ўстаноўлена савецкая ўлада. З якім хваляваннем я ішла на свой першы ўрок!..

Сонечным і веснавым быў мне той вераснёўскі дзень, калі я ўпершыню стала ў класе перад гуртам дзяцей маіх аднавяскоўцаў, суседзяў, знаёмых. Цяпер яны былі маімі вучнямі — самымі дарагімі і блізкімі мне істотамі. Я імкнулася даць ім веды аб іх саміх, аб беларускім народзе, аб нашай роднай мове. Але спакойна працаваць доўга не давялося. У 1941 годзе хлынула гітлераўскае нашэсце... Пачаліся жудасныя дні. З рук фашыстаў загінулі мой муж і брат. І мне пагражала небяспека, але перамагло жаданне вучыць. Па просьбе бацькоў я стала патаемна весці заняткі з дзяцьмі. І аднаго разу на мой урок з'явіўся сам амсткамісар... Абамлела ўсё ва мне, думала — канец... Аднак аднавяскоўцы і бацькі маіх вучняў абаранілі мяне. І зноў з прыходам Савецкай Арміі на Беласточчыну ў 1944 годзе я вярнулася ў школу, у тую самую школу, у якой я пачынала мой спознены, але як жа ж дарагі мне, настаўніцкі шлях».

Н. САВІЦКАЯ
Трасцянка,
Гайнаўскага павета

ПРАЦА І ЧЫН

Як у многіх вёсках Бельшчыны, так і ў Пасынках, адбылося многа новых змен. Іх усіх немагчыма пералічыць, пастараюся толькі некаторыя. Найбольш кідаецца ў вочы ўпарадкаваная вуліца. Тут зроблена новы, роўны, шырокі брук праз усю вёску, абапал якога пасаджана 240 ліпак. Да паловы вёскі з двух бакоў уложана тратуары. Неонавае асвятленне ўпрыгожвае вёску. Кошт яго 23 600 зл., з таго 6 000 зл. далі сяляне. Пры парадкаванні вуліцы многа прац зроблена грамадскім чынам. З агульнай сумы прац больш як поўмільёна зл. жыхары выканалі чынам на суму 120 тыс. зл.

Не менш заўзята працавалі пры пабудове новай крамы, якой будова пачалася ў верасні. А ўлады бельскай ГС паабяцалі, што Новы год Пасынкі сустрэнуць з цёплым, шумным півам у новай вялікай краме.

Сельскагаспадарчы гурток тут працуе некалькі год. Ёсць два трактары з многімі машынамі. Найбольшым поспехам у сялян працуе бульбакапалка. Вядома, што капанне бульбы, гэта найбольш марудная праца. Бульбакапалка не паспявае выконваць і паловы прац у сваёй вёсцы. Пасля жніва ад раніцы да змяркання працаваў малацільны агрэгат. Ён меў многа работы. Некаторыя сяляне сваімі ўласнымі электрычнымі маторамі і машынамі (такіх гаспадароў ёсць 13) памагалі суседзям. Пры здачы збожжа дзяржаве сяляне стараюцца не гнаць коні 12 км, а адвозяць трактарам. Што другі гаспадар вёскі мае конны сеўнік. А сеялі азіміну ўсе сяляне сеўнікамі, дзякуючы суседскай дапамозе. Амаль кожны мае касілку са жнiўнымі прыладамі.

В. Весялоўскі

З ПЕРСПЕКТЫВЫ 20-ЦІ ГОД

ПЕРШЫЯ

Мікалай Парфенюк — адзін з першых членаў ППР на Бельшчыне.

Сабраліся ўспомніць мінулае. Адны ўжо цалкам пасівелыя, другія свецяць лысінамі. Твары глыбока і густа парэзаныя зморшчынамі. Сядзяць за сталамі і слухаюць дакладчыкаў ды сваіх старых сяброў па барацьбе. Думкамі вяртаюцца 20 год назад. Гэта цяпер ужо гісторыя, але яны тварылі яе сэрцам, рукамі і крывёю.

Да вайны на Бельшчыне дзейнічала 8 раённых камітэтаў КПЗБ, якія аб'ядноўвалі амаль 800 членаў. Гэта было ядро, якое дало пачатак для пазнейшага буйнага развіцця радоў Польскай рабочай партыі. У Бельскім павеце яе гісторыя афіцыйна лічыцца ад 5-га лістапада 1944 года. Аднак камуністы, былыя члены КПЗБ, пачалі шукаць адзін другога ўжо зараз пасля вызвалення Бельска ад гітлераўскіх захопнікаў, гэта значыць у жніўні 1944 года. Свой свайго заўсёды знойдзе. На пачатку верасня ў прыватным памяшканні Яфіма Парфенюка, як раней бывала, сабраліся таварышы: Бельскі стараста Міхаіл Джэвецкі, Мікалай Каваль, Мікалай Парфенюк (брат уласніка памяшкання), Фама Грабаж, Мар'ян Асалінскі, Тыханюк і Васіль Васілюк. Стараста Міхаіл Джэвецкі растлумачыў прысутным ідэйныя асновы Польскай рабочай партыі. Яны падпісалі дэкларацыі і былі ўжо членамі. першымі членамі марксісцка - ленінскай партыі, якая ўтварылася на тэрыторыі сённяшніх трох паветаў: Бельскага, Гайнаўскага і Сямяціцкага, пасля іх вызвалення. Загад быў просты: ісці да людзей, у вёскі, устанаўляць народную ўладу, арганізаваць партыйныя ячэйкі.

Фама Грабаж, былы член КПП, з'ядноўвае сваіх таварышоў у Цеханоўцу. Потым гіне ён ад бандыцкай кулі. Мар'ян Асалінскі закладае партыйную ячэйку ППР у Гайнаўцы, Яфім Парфенюк дзейнічае ў вёсцы Клейнікі, а Якуб Базылюк, Міхаіл Пракапюк і Ян Младзяноўскі арганізуюць камуністычныя партыйныя ячэйкі, найперш у Кляшчэлях, а затым у вёсках: Палічна, Курашава, Старына, Бабінка, Далубізна, Валкаставішчы, Казмерава, Паграбы, Залешаны, Дашы, Вулька Выганоўская, Вулька Тэрэхоўская, Маскеўцы і Дыдулі. Як бачым, ячэйкі Польскай рабочай партыі густа рассейваліся паміж Бельскам і Кляшчэлямі.

— Многа баявых таварышоў, — успамінае Якуб Базылюк, — ведалі мы яшчэ з даваеннай дзейнасці. Вось сабралі мы іх у Кляшчэлях, запісалі ў партыю і далі загад арганізаваць у сябе ў вёсках партыйныя ячэйкі.

Пад канец 1944 года на Бельшчыне налічвалася тады 212 членаў Польскай рабочай партыі, згуртаваных у 17 ячэйках. Ад 5-га лістапада дзейнічаў у Бельску Павятовы камітэт, якім кіраваў Васіль Васілюк, а членамі былі: Яфім Парфенюк, яго брат Мікалай, Васіль Тыханюк, Фама Грабаж, Мар'ян Асалінскі, Галіна Маслінская і Аляксандр Марчук. Бельская партыйная арганізацыя лічылася тады найбольш шматлікай і баявой арганізацыяй на Беласточчыне.

На Бельшчыне было 10 тыс. гектараў панскай зямлі. Трэба было дапільнаваць, каб справядліва яе падзяліць. Гэта было першае і бадай што найважнейшае заданне, якое атрымалі члены ППР.

— Мяне накіравалі ў Мілейчыцкую гміну, — успамінае Яфім Парфенюк. — Дзяліў там панскія маёнткі ў Астражанах, Паканеве і Нурчыку. Сам, зразумела, нічога не зрабіў бы. Трэба было вышукоўваць людзей спрыяючых нам, перш за ўсё былых батракоў.

7 тысяч беззямельных і малазямельных сялян атрымала надзелы зямлі. Не паслухалі бандыцкай прапаганды, што «не бярыце, бо незадоўга будзеце аддаваць», не пабаяліся бандыцкіх куль, якія час ад часу траплялі найбольш ахвярных таварышоў.

Потым заданні чаргаваліся, адно замянялася другім. Рэакцыя штораз смялей падымала галаву. Трэба было ўзяць зброю, сарганізаваць ОРМО.

Гісторыя незвычайна багатая. Не раскажаш пра яе ў кароткай публікацыі. Яшчэ не адзін раз будзем вяртацца да гэтых спраў, друкуючы ўспаміны найбольш заслужаных таварышоў.

Тэкст і фота В. РУДЧЫК

Павятовы Камітэт ПАРП у Бельску Падляшскім урачыста адзначыў гадавіну паклікання ў Бельску Павятовага Камітэта ППР. 5-га лістапада 1964 года адбылася тут папулярна - навуковая канферэнцыя прысвечаная гісторыі барацьбы Польскай рабочай партыі за замацаванне народнай улады.

На канферэнцыю прыбыло каля ста найбольш заслужаных членаў партыі, якія тварылі яе гісторыю.

Станіслаў Корбут выступіў на канферэнцыі з дакладам аб ролі ППР у пабудове народнай улады ў Бальскім павеце.

ЭКСКУРСІЯ Ў ГРОДНА

Беластоцкія студэнты на вечары дружбы.

У аддзеле сельскай гаспадаркі Педінстытута.

Навучэнцы і выхавацелі I і II Настаўніцкіх студый у Беластоку (45 асоб) наведалі Гродна. На граніцы ў Кузніцы ўжо чакаюць гродненскія студэнты і цёпла вітаюць нас. Мы перасядаем у савецкі аўтобус і з песняю едзем у Гродна. Затрымоўваемся ў інтэрнаце Педагагічнага інстытута імя Янкі Купалы. Тут нас прывіталі хлебам і соллю.

Вечарам наведалі мы Педінстытут. Пабачылі багата абарудаваныя кабінеты, спартыўную залу, аўдыторыі, бібліятэку, якая налічвае 120 тысяч кніжак. У Педінстытуце вучыцца 1300 чалавек. На кафедры фізікі, напрыклад, вучыцца 542 студэнтаў. Працуе ў гэтай установе 18 навуковых работнікаў.

Вечарам у інтэрнаце студэнты наладзілі вечарыну «Аганёк». П'ючы чай дзяліліся мы сваімі ўражаннямі з падарожжа, расказвалі аб працы партыйнай і студэнцкай арганізацый. На маю долю выпала расказаць аб нашым гуртку Таварыства польска-савецкай дружбы. Выступалі таксама гродненскія студэнты. Пасля распачаліся сумольныя спевы, выступленні салістаў, як нашых, так і гродненскіх сяброў. Вечар прайшоў надзвычай цікава, весела і добра.

На другі дзень пабывалі мы на ўскраі горада Гродна на Азотным заводзе, а потым наведалі школу адзінаццацігодку і школу-інтэрнат, дзе таксама вельмі цёпла нас сустракалі і праводзілі.

На трэці дзень пабывалі мы ў Гродненскім музеі на Новазамкавай вуліцы. Затым адбылося сардэчнае братэрскае развітанне і выезд у Беласток.

Тэкст і фота

Я. Цялушэцкі

СОНЦА Ў ЛІТАРАХ

(Працяг са стар. 1)

— Крыху аб формах працы бібліятэкі.

— Праца з дзяцьмі і дарослымі, паўшэхныя універсітэты, праца ў чытальнях і клубах «Руху», даклады, чытальніцкія гурткі, супрацоўніцтва з арганізацыямі, школай, моладдзю, гурткамі вясковых гаспадынь, аграномамі.

— У нашай размове аб авансе кніжкі не хочам абмінуць і цяжкасцей, якія існуюць, ведаючы, што яны ў пэўнай меры перашкаджаюць пераможнаму паходу кніжкі.

— Апрача ўспомненых скромных фінансавых сродкаў на бібліятэкі іншымі з'яўляюцца: недахоп адпаведных памяшканняў на бібліятэкі, на чытальні, недахоп сучасных дапаможнікаў для працы ў бібліятэцы — праектары, магнітафоны, каталогі, выгодныя шафы. На вёсцы маем яшчэ многа бібліятэк без печаў.

— Некаторыя з гэтых цяжкасцей — печы, памяшканні — маглі б знікнуць дзякуючы прэзідыумам ГРН.

— Так, роля ГРН-аў тут можа быць вялікая. І трэба сказаць, многія ГРН-ы прыходзяць з дапамогай бібліятэкам не толькі ў арганізацыйных справах. Некаторыя прызначаюць са свайго бюджэту пэўныя сумы на пакупку кніжак.

— І на заканчэнне слова для асабістых пажаданняў.

— Мае пажаданні, каб бібліятэка была цэнтрам культурна - асветнай працы ў асяроддзі, каб яе дзейнасць служыла людзям, каб паднімала іх узровень і памагала ў працы. Каб кніжка была найлепшым сябрам у клопаце і ў радасцях.

Размову правяла
БЕРА ЛЕЎЧУК

КЛЮКОВІЦКАЯ ВОСЕНЬ

Клюковіцкая восень, як восень наогул — пахмурная, дажджлівая і халодная. Мужчыны ў цёмных халатах, жанчыны пааб-кручваныя цёплымі хустками, цёпла адзетыя малышы. Не гледзячы, аднак, на познюю восень, у лістападаўскія халодныя дні на полі ў Клюковічах ідзе праца. Не таму, аднак, што Клюковічы спазняюцца з работаю. Канец кастрычніка і пачатак лістапада — гэта сезон на ўборку буракоў, а ў Клюковічах — буракі адна з найважнейшых сельскагаспадарчых культур. Некаторыя з клюковіцкіх гаспадароў кантрактуюць на цэлым гектары, а нават і больш, цукровых буракоў. Пункт скупу ў Клюковічах купляе ад тутэйшых сялян 1200 тон буракоў у год. Калі ўлічыць, што плаціцца сялянам па 60 злотых за кожных 100 кілаграмаў буракоў, тады не цяжка палічыць, што ў сезоне сяляне Клюковіцкай ГРН атрымліваюць за буракі каля 720 тысяч злотых, а на самую вёску Клюковічы ідзе звыш 120 тысяч злотых.

На грашах, аднак, не канчаюцца бурачаныя карысці. Праз усю восень бурачанае лісце выкарыстоўваецца як корм, а вясною сяляне атрымліваюць тзв. «выслодкі», якія атрымліваюцца пры пераапрацоўцы буракоў на цукар. Гэта зноў дасканалы корм для кароў.

Цікава, аднак, што нават пры такіх наяўных карысцях не ўсе сяляне ў Клюковічах займаюцца кантрактацыяй гэтай карыснай культуры.

— Чаму? — пытаю клюковіцкага солтыса.

— Ат, — адказвае солтыс, — проста баяцца, што могуць, скажам, не ўрадзіць.

Ды наогул многія ў Клюковічах баяцца многіх рэчаў, якіх баяцца не трэба. Вось хаця б, для прыкладу, сельскагаспадарчы гурток. У вёсцы звыш 100 гаспадароў, а ў сельскагаспадарчым гуртку ўсяго 20.

— Чаму? — пытаю прэзэса сельскагаспадарчага гуртка.

— Баяцца, што можа ў гуртку будзе дрэнна, — адказвае той. (п)

Восень у клюковіцкім садзе (сад налічвае каля 500 дрэвак і апякуецца ім зараз сельскагаспадарчы гурток).

Апошнія парадкі ў агародзе.

Клюковіцкі пункт скупу купляе ад сялян каля 1200 тон буракоў у год.

УПАРАДКАВАНЫЯ БАЛОТЫ І НЕУПАРАДКАВАНЫЯ КЛОПАТЫ

Меліярацыю сенажацяў у многіх вёсках сяляне лічаць галоўным сваім дасягненнем за часы народнай улады.

— Хто калісьці мог бы падумаць, — гавораць, напрыклад, у Тынявічах, — што па тынявіцкіх балотах можна будзе хадзіць, як па таку. Калісьці тут нельга было прайсці, праехаць. Бывала так: улезе ў балота конь або карова і трэба ісці за хвост выцягваць. А цяпер суха — хоць качайся.

Нядаўна быў я на былых тынявіцкіх балотах. Сапраўды цяпер тут суха і прыгожа. На заараней летам пашы зеляніць засеяная маладая трава. Люба паглядзець!

Цешацца з гэтага сяляне, цешыцца праезжы госць.

— Не так даўно, — разказвае тынявіцкі солтыс, Ян Маліш, — людзі выходзілі трактар перапыняць. Гаварылі, што з гэтага балота нічога талковага не можа быць, ды яшчэ прыдзецца за ўсё плаціць. А каб вы ведалі, колькі я мусіў нахадзіцца па хатах, каб прымусіць людзей угнаенне рассяваць, а потым траву сеяць! А цяпер усім карысць і ўсім добра.

Не ўсюды, аднак, меліярацыйныя справы так добра канчаюцца, як у Тынявічах. Вось хаця бы суседняя вёска Лапухоўка. Разам з тынявіцкімі сенажацямі змеліяравана тут балота, засеяна траву і на свежую зелень лапухоўскія сяляне пусцілі стада авечак. Авечкі, зразумела, усё нанава змяшаюць з зямлёй, выгрызуць з карэннямі, стопчуць і на наступны год нічога тут не будзе. Але ўсё гэта нічога ў параўнанні з клопатамі, якія маюць з меліярацыяй жыхары вёскі Вычулкі ў Сямяціцкім павеце. Ужо трэці год аб меліярацыі тут толькі і размова. Людзі злуюцца, сварацца, лаюць працаўнікоў меліярацыі, ездзяць у павет, выбіраюцца нават ехаць у міністэрства.

Сяляне з Лапухоўкі пусцілі на свежую траву стада авечак

Пры меліяраванні балот сяляне з Тынявічаў уложылі шмат працы грамадскім чынам. На здымку: масток нядаўна пабудаваны тынявіцкімі гаспадарамі грамадскім чынам.

Праблем тут цэлая горба: то ўгнаенні не так рассеялі, то насення травы ўсім не хапіла і г.д. Не думаю, каб прычынай непаразумленняў быў толькі сварлівы характар жыхароў Вычулак. У пэўнай ступені вінаваты тут улады, якія праводзяць меліярацыю.

А вось прыклад. Праз змеліяраваныя сенажаці плыве рэчка Пульва. У летнюю пару — гэта адзінае месца, дзе быдла з Вычулкаў можа напіцца вады. Цяпер, каб не знішчыць меліярацыйных абсталяванняў, паіць каровы можна толькі ў вызначаным месцы, тзв. «вадапоі». Вадапой гэты так пабудаваны, што да вады дайсці можа толькі некалькі кароў. Каровы не людзі — не разумеюць, пхаюцца адна на адну, не выпускаюць тых, што напіліся, боруцца і калечацца. Сяляне прасілі працаўнікоў меліярацыі, каб пашырылі ім вадапой, тыя толькі паказалі пальцам карту і адказалі:

— У плане так пастаўлена і так павінна быць.

Сяляне ў Вычулках маюць наогул многа прэтэнзій да меліярацыйных планаў. Тлумачаць яны, напрыклад, што глеба гэтая не надаецца да засявання травы, якую тут засеяна, што равы пакопаны не так, як трэба (на сухіх высокіх месцах, дзе вады ніколі не было і не будзе) і г. д.

— Пайдзіце самі, пагледзіце, што яны там натварылі, — гаварыў вычулкаўскі солтыс.

Глядзець я не пайшоў, бо на меліярацыі абсалютна не разумеюся. І не ведаю, наколькі сяляне маюць у гэтым усім рацыі. Думаю, аднак, што адпаведныя ўлады маглі б дакладней растлумачыць сялянам справы звязаныя з меліярацыяй іх палёў. Заашчадзіла б гэта і сялянам і ўладам спакою і здаровых нерваў.

Ул. Паўлючук

І МЫ ПРАЦАВАЛІ

На Гайнаўшчыне малавата аўтобусных прыстанкаў. Часта прыходзіцца стаяць на дажджу, ці ў снежную завіруху на марозе. У сувязі з XX-годдзем Народнай Польшчы і IV З'ездам ПАРП насельніцтва грамады Новаберазова пастанавіла пабудаваць пачакальню ля шашы Бельск - Гайнаўка. У кастрычніку пачалася будова. Між іншым можна было ўбачыць тут і нас, вучняў VII класа з пачатковай школы ў Новаберазове.

Грыша Парфенюк
Хітра

ПАРУ СЛОЎ ПРА БЕЛЬШЧЫНУ

У Бельскім павеце пабудавана дваццаць дзве святліцы. Сёлета пачата будову пяці новых святліц, у чым нямала дапамагае насельніцтва, якое прымае актыўны ўдзел у грамадскіх чынах. Адкрыта 13 клубаў «Руху». У асенне-зімовы перыяд будзе адкрытых яшчэ 8 клубаў «Руху».

Вышэй прыведзеныя лічбы наглядна паказваюць, што выдатна палепшыліся магчымасці для развіцця культурна-асветнай працы ў нашых вёсках. У выкарыстанні гэтых магчымасцей асаблівая роля належыць гурткам ЗМВ, а таксама БГКТ. Мясцовыя грамадскія рады стараюцца раздабыць тэлевізары для святліц і клубаў, і ў гэтым старанні патрэбная дапамога вясковых арганізацый. З'яўленне тэлебачання ў культурна занядбаных і сонных вёсках выклікае цікавасць да жыцця, спрыяе росту культурных патрэб людзей.

Цікава, што тэлевізія спрыяе росту чытальніцтва, людзі пачынаюць цікавіцца самымі **рознымі** кніжкамі і часопісамі, не толькі рамансамі.

На тэрыторыі павета існуе 25 бібліятэк і 151 бібліятэчных пунктаў. Знаходзіцца ў іх звыш 108 тысяч тамоў кніжак. Для параўнання цікава ведаць, што перад вайною цэлае Беластоцкае ваяводства мела ўсяго 295 тысяч тамоў кніжак. Бельскія бібліятэкары маюць свае вялікія дасягненні. На Бельшчыне чытаюць на тры працэнты больш кніжак, чым у цэлым ваяводстве, і на **пяць** працэнтаў больш ад сярэдняга стану чытальніцтва ў Польшчы. Таму гэты павет належыць да адных з найбольш, так сказаць, ачытаных. Словам, пахвальныя вынікі ў бельскіх бібліятэкараў.

Сезон культурна-асветнай дзейнасці распачаўся. Дагэтуль існавала ў бельскіх вёсках 23 асветныя гурткі і чатыры вечаровыя універсітэты. Пры ўдзеле вясковай і гарадской інтэлігенцыі адбылося шмат папулярных гутарак і лекцый на разнастайныя тэмы. Аднак у параўнанні да рэальных магчымасцей зроблена значна менш, чым можна было спадзявацца. Амаль не адбываліся ніякія гутаркі і лекцыі ў клубах «Руху», якіх ёсць шмат. Надта мала выкарыстаныя магчымасці, якія мае павятовы дом культуры — кароткаметражныя фільмы на папулярна-навуковыя тэмы, праектары, магнітафоны і т. п.

Вёска імкнецца да культуры і гэта не навіна. Акцыя **«Вёска бліжэй тэатра»** знайшла шырокі водгук на Бельшчыне. Напрыклад, асветны гурток у Паўлах здабыў у гэтай акцыі адно з першых месц, за што атрымаў узнагароду ў форме пакупкі патрэбнага абсталявання для культурна-асветнай дзейнасці. Вартасць пакупкі складае **трыццаць тысяч** злотых.

Не менш важнымі цэнтрамі папулярызацыі культуры з'яўляецца кіно. На тэрыторыі павета існуе пяць пастаянных кіно, у асноўным у мястэчках. Зразумела, што гэта яшчэ далёка да задавальнення сапраўдных патрэб вясковага насельніцтва. У некаторай меры патрэбы насельніцтва задавальняе аб'язное кіно, якое пастаянна даязджае да трыццаці пяці вёсак.

Аднак найбольш істотным дасягненнем у галіне асветы і культуры з'яўляецца ўсеагульная пачатковая адукацыя. Да вайны толькі лічаныя асобы мелі магчымасць закончыць сямікласную школу. У сучасны момант заканчэнне сямікласнай школы з'яўляецца проста абавязкам кожнага. Ва ўмовах санацыйнай рэчаіснасці мільёны непісьменных і малапісьменных людзей знаходзіліся па-за жыццём, асвета і культура была недасягальнай канфартабельнасцю даступнай толькі панам або людзям, як гаварылася, «пры грашах».

Цяпер даволі толькі мець ахвоту, даволі быць працавітым, ну, і крыху ўпартасці. Гэтыя словы асабліва датычаць бельскай моладзі, якая вучыцца ў **шасці** сярэдніх школах у павятовым Бельску-Падляшскім. Моладзь — гэта, пераважна, дочкі і сыны гаспадароў навакольных вёсак. (С. Я.)

ШКОЛА ДЛЯ ЎСІХ

Многа ў нас робіцца для таго, каб больш, як найбольш навучыцца. Ды гэтага нам ніколі не будзе даволі. Жыццё і навука не стаяць у месцы. І кожны чалавек павінен хуткім крокам бегчы, каб ісці з імі ўнагу. Польшча — краінай людзей, якія вучацца — усюды, усе, рознымі спосабамі. Іменна, да спосабу — аднаго, новага набліжаемся. Гэта — **пункты грамадзянскай веды** (асродкі — ведзы абыватэльскай). Назва вельмі прыемная. На канчатковую ацэнку трэба пачакаць. Бо такія пункты толькі паўстаюць і карыстаць з іх раім. Ва ўсёй краіне іх маем ужо звыш 200. Арганізуюцца па ініцыятыве Фронта адзінства народу і абяцаюць быць кожнаму даступнай і бясплатнай крыніцай ведаў з розных галін жыцця. У канцы верасня ў нас утварыўся такі першы пункт у Старасельцах. 400 асоб, якія былі «першымі вучнямі» «першага ўрока» былі задаволены. (вл).

9 МІЛЬЁНАЎ

Штогод у Бельскім павеце выдаткоўваецца **дзевяць** мільёнаў злотых на меліярацыю сенажацяў. Інтэнсіўныя меліярацыйныя работы карэнным чынам змяняюць якасць сена, спрыяюць павышэнню гадоўлі і малочнасці кароў.

Меліярацыя шмат каштуе, і каб выдаткаваныя грошы не прапалі дарма, сенажаці трэба пастаянна даглядаць, кансерваваць меліярацыйныя равы і застаўкі. З гэтай мэтай арганізоўваюцца, так званыя, водныя суполкі, якія маюць заданне праводзіць сістэматычны догляд меліяраваных сенажацяў, клапаціцца аб іх належнае загаспадароўванне, дбаць аб павышэнне ўраджайнасці.

Першыя водныя суполкі ў Бельскім павеце ўтворана ў вёсках Філіпы і Секлюкі. У сучасны момант налічваецца пятнаццаць водных суполак. У 1963 годзе водная суполка ў Вольцы Выганаўскай здабыла трэцяе месца ў ваяводскім конкурсе найлепшых суполак. Атрымала яна ва ўзнагароду конны вал.

(ся)

ПОШТА — АКНО Ў СВЕТ

Пошта ў вёсцы мае важнае значэнне для людзей. Кожная рэч, якую хочам пераслаць куды-небудзь, гэта можа быць пісьмо, пачка, перасылка, ці грошы, перш за ўсё вандруе на пошту. А адтуль «ляціць» па ўсяму свету па ўказанаму адрасу. У Дубічах Царкоўных пошта (на здымку) паўстала восенню 1951 года. Дагэтуль найбліжэйшая пошта была ў Орлі ў адлегласці 9 км. Пісьманосец тады наведваў нашу вёску вельмі рэдка, толькі адзін або два разы ў тыдзень. Людзі з вялікім спазненнем атрымлівалі лісты ад сваіх блізкіх і весткі з газет.

Аднак восень 1951 года ўсяму гэтаму палажыла канец. Была праведзена тэлефонная сувязь са станцыяй Вітава і вёскай, паўстала пошта — акно ў свет.

Людзі рэгулярна пачалі атрымліваць лісты, газеты Пошта размясцілася ў сялянскай цеснай хаце, потым перасялілася ў другую падобную. Было многа розных начальнікаў і пісьманосцаў добрых і дрэнных.

Вясною 1956 года начальнікам пошты ў Дубічах Царкоўных стаў Аляксей Герасімюк. На пошце запанавала чысціня, парадак і ветлівасць яе работнікаў.

У 1962 годзе пошта перасялілася ў трэцюю сялянскую хату, але на гэты раз у больш прасторную хату гр. Івана Хіліманюка, дзе і зараз знаходзіцца.

Да нашай пошты, апрача Дубіч, належаць яшчэ шэсць суседніх вёсак, а менавіта: Чэхі Арлянскія, Яленка, Грабавец, Тапоркі, Рудка і Тафілаўцы.

Гэтыя вёскі абслугоўваюць два пісьманосцы: Іван Кірылюк з Дубіч Царкоўных і Іван Роля з Тафілаўцаў. Іван Кірылюк працуе на пошце больш як дзесяць гадоў. Ён з'яўляецца добрым агітатарам і прапагандыстам газет і часопісаў.

Тэкст і фота
Мікалай Панфілюк
вёска Дубічы Царкоўныя

ПРАДУКЦЫЯ ЗА ДОЛАРЫ

Кіраўнік прадпрыемства Серафім Кандрацюк.

У Гайнаўцы апошнім часам выразна адчуваецца недахоп працы для жанчын. Будова новых фабрык заўсёды працягваецца некалькі гадоў, патрабуе вялікіх капіталаўкладанняў. Ды гэтыя справы ў веданні цэнтральнага планавання і інвестыцыі. У Гайнаўцы дайшлі да вываду, што можна сарганізаваць прадпрыемства без вялікіх грашовых выдаткаў. Пастаноўлена стварыць прадпрыемства прадукцыі вырабаў з саломы і ракіты.

У пачатку бягучага года (20 студзеня) быў створаны спецыяльны паўтарамесячны курс, на якім 40 жанчын з Гайнаўкі вучылася рабіць саламяныя кашы. (Кашы гэтыя называюць і кабялкі, і каробкі, служаць яны пераважна да складання бруднай бялізны). Пасля гэтага курсу распачалася саматужная прадукцыя кашоў. Кожны рабочы або селянін робіць іх у сваёй хаце і прывозіць у магазін. Скуп кашоў распачаўся 11 сакавіка. І так, многа жанчын Гайнаўкі атрымала выгодную і добра платную работу. Выгодную таму, што адначасова ў хаце можна наглядаць і за парадкам, і за дзяцьмі і адначасова нядрэнна зарабіць. За адзін кош прадпрыемства плаціць 140 і 148 зл. У ліпені, жніўні і верасні даходзіць яшчэ па 5 зл. преміі за кожны кош. Зарабіць можна даволі многа. Анастасія Бакун з Гайнаўкі кожны месяц менш не здае, як 30 кашоў. Бывалі месяцы, калі яна выраблялa і па 40.

Зараз прадпрыемства мае падпісаных умоў з 127 асобамі. Сярод іх ёсць таксама шмат сялян. У Крывяцічах (Бельскі павет) 12 чалавек, у Грыбаўцу 24, у Рудцы 16, а ў Тапіле 14. Прывозяць даволі высокай якасці кашы сяляне з Тафілаўцаў, Арэшкава, Істоку, Чэхаў Арлянскіх, Дубіч Царкоўных і іншых вёсак.

З прадукцыі саламяных кошыкаў маюць даходы і жыхары Гайнаўскага павета і дзяржава. Высылаюць яны на экспарт у Англію, якая плаціць нашай краіне па 14 долараў за адзін кош.

Выслана ўжо на экспарт блізка 6 тысяч кашоў.

Прадпрыемства прадукцыі вырабаў з саломы і ракіты мае цікавыя планы на недалёкую будучыню. Ужо ад студзеня 1965 года плануецца сарганізаваць выраб і скуп галантэрыі з ракіты (перш за ўсё маленькія кошычкі). Памяшканне ёсць. Ёсць таксама агромны кацёл па былой тэрпентынярні, у якім будзе парыцца ракіта, якой пасля гэтага лёгка здымаецца кара.

Ёсць нават закантрактаванай у гаспадароў з Кляшчэляў 60 га ракіты Усе ўмовы да працы ўжо падрыхтаваны. Пры прадукцыі галантэрыі з ракіты саматужным спосабам будзе працаваць блізка 100 чалавек, а перш за ўсё жанчыны. Апрача таго сяляне будуць мець карысць пры кантрактацыі ракіты. З 1 га ракіты можна атрымаць 10 — 20 тон. А за тону ракіты плоціцца да 2700 зл. (залежна ад гатунку).

І так, без вялікіх грашовых накладаў саматужным спосабам прадукцыі можна даць работу і заробкі для больш як 200 асобам. Для Гайнаўкі гэтае прадпрыемства поўнасцю развязвае справу працы жанчын. А апрача таго прыносіць шмат даходу і для сялян.

Тэкст і фота
М. Хмялеўскі

Бракоўшчык Мікола Каляда і памочнік кладаўшчыка Станіслава Бароўская спецыяльнай паперай апакоўваюць кошыкі.

З магазіна ў грузавік, а потым у вагон загружаюцца кошыкі і едуць аж да нашых портаў Шчэціна і Гдыні

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА БЕЗ ТАЯМНІЦ

САЛОДКАЯ РАСЛІНА

Цукровыя буракі займалі ў нашым ваяводстве 12.500 гектараў. Аж стольکі?! Гэтае здзіўленне апраўдана двума фактамі. Па-першае, да канца XVIII стагоддзя гэта была расліна, якую елі, і яна расла на малых участках у агародах. Ужо тады дабіваліся 200—300 ц з гектара. Але якія гэта былі цукровыя буракі! Мелі ў сабе 5—6% цукру.

Па-другое, нават спецыялісты не прадказвалі вялікай кар'еры гэтай расліне на Беласточчыне. Яны гаварылі, што на буракі ў нас слабыя глебы, кароткі перыяд вегетацыі, нізкі ўзровень сельскагаспадарчых ведаў у сялян. Нават перад II сусветнай вайной пад цукровыя буракі было прызначана толькі 200 га.

За адно стагоддзе — ад часу, калі цукровыя буракі трапілі на поле, — людзі змаглі павысіць колькасць цукру ў бураках да 9—13% (гатунак «Imperial»). Далейшая праца над гэтай раслінай прывяла да павышэння колькасці цукру да 15—18% (нават і да больш 20%).

Беластоцкае ваяводства дало ў гэтым годзе 3 млн ц буракоў. Гэтых буракоў хопіць для працы цукровага завода сярэдняй велічыні. Ураджайнасць вялікая, адна з найлепшых у краіне.

Якія ж перспектывы гэтай расліны? У будучым годзе — 13.500 га. У наступныя гады арэал яе яшчэ больш пашырыцца. У гэтым годзе толькі з беластоцкай сыравіны выпрадукавана каля 45 млн. кг. цукру. Гэта, вядома, кропля ў моры ў параўнанні да сусветнай прадукцыі цукру (30 млн. тон усяго разам — з цукровых буракоў і цукровага трыснёгу).

Цяпер падпісваюцца дагаворы на кантрактацыю цукровых буракоў Трэба хутчэй вырашаць, ці брацца за вырошчванне. Падпісваючы дагавор аб кантрактацыі, трэба памятаць, што буракі патрабуюць добрай глебы (пшанічна - бурачанай), шмат гною (каля 300 ц на гектар), шмат мінеральнага ўгнаення, шмат рук да працы і ўменне іх вырошчваць.

Толькі тады можна дабіцца высокіх ураджаяў. нават 500 ц з гектара Нават пры зборах каля 280 ц/га атрымаем каля 30 тыс. злотых даходу.

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

ТЭАТР ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Дзяржаўны тэатр лялек «Свершч» у Беластоку цешыцца вялікай папулярнасцю сярод дзяцей горада і ўсяго ваяводства. Яго артысты са сваімі лялькамі часта бываюць нават у вёсках, дзе толькі ёсць магчымасць ставіць п'есу.

Калі «Свершч» дае сваю праграму, дзеці маюць незабыўную ўцеху.

Беластоцкі тэатр для наймалодшых гледачоў большасць сваіх выступленняў дае ў вёсках і мястэчках Беласточчыны.

Што, не быў ён у вашай вёсцы? Значыць, трэба запрасіць, ахвотна прыедзе, калі толькі зможа даехаць Асабліва на гэта звяртаем увагу кіраўнікоў школ, дамоў культуры, кіно, святліц і другіх пляцовак культурнага характару, дзе тэатр «Свершч» мог бы выступіць. Дзеці з вашых вёсак таксама жадаюць перажыць незабыўны вечар.

Заяўкі дасылайце на адрас: Тэатр лялек «Свершч» у Беластоку, вуліца Сянкевіча 53, тэлефон 29-68. У заяўках, калі ласка, падайце, якая ў вас зала, дзе мог бы выступіць тэатр «Свершч» са сваёй праграмай і на сколькі гледачоў большменш можа ён разлічваць. На здымку: Вось адзін з героеў п'есы «Guignol w tarapatach», якая асабліва весела бавіць не

толькі дзяцей, але і дарослых. (мф)

МЕХАНІЗМЫ АПЕТЫТУ

Апетыт — жаданне есці, самае істотнае жаданне чалавека. I не толькі жаданне, а своеасаблівая гатоўнасць арганізма да прыёму і пераўтварэння ежы. У гэтым працэсе ёсць свае заканамернасці. Іх трэба ведаць. Першая — рэфлекс на час. Чалавек не можа, скажам, есці кожную мінуту або раз у тыдзень. Для стрававання неабходны розны час для розных прадуктаў. Напрыклад, малако засвойваецца за 2.5 гадзіны, мяса — за чатыры, сала — за дзесяць. У сярэднім ежа знаходзіцца ў страўніку каля чатырох гадзін, гэтым і вызначаецца чатырох- і пяціразовы прыём ежы.

Вельмі важна, каб да чарговага прыёму ежы страўнік быў пусты. У гэты час залозы накопліваюць сілы для наступнага акта стрававання. I калі накопіцца сок — паяўляецца непераадольнае жаданне есці — здаровы моцны апетыт. Мамы часта ўласнымі рукамі ламаюць гэты далікатны механізм і прымушаюць дзіця есці, калі яно не паспела яшчэ прагаладацца. Яда ў гэты час, скажам проста, для яго шкодная. Чаму? Справа ў тым, што адзін толькі від або пах ежы пры пустым страўніку выклікае рэзкае ўзбуджэнне стрававальных залоз і яны ў гэты час выдзяляюць асобы, вельмі моцны канцэнтраваны стрававальны сок. Ён раздражняе сценкі страўніка, выклікае скарачэнне, і чалавек адчувае пры гэтым жаданне наесціся. Вялікі фізіёлаг Паўлаў недарэмна называў гэтыя першыя порцыі галоднага страўнікавага соку запальнымі. Яны выклікаюць хуткую ланцуговую рэакцыю стрававання. А калі ў страўніку яшчэ захоўваюцца рэшткі ежы, запальны сок не выдзяляецца, ежа застойваецца, выклікаючы адчуванне цяжару і нават моташнасці. Які ўжо тут апетыт, калі стомлены страўнік просіць адпачынку, а не новай работы.

Вось як парушаецца апетыт і таму трэба памятаць добрую параду: не карміце дзіця, пакуль яно не прагаладаецца.

Але апетыт залежыць не толькі ад паўнаты страўніка. У нашай крыві знаходзіцца вінаградны цукар - глюкоза. Яна патрэбна ўсім клеткам: і нервовым, і мышачным, і сардэчным, і пячоначным. Глюкоза — асноўнае паліва. Запасы яе папаўняюцца ежай. Мала ежы — не хапае глюкозы. Знізіўся ўзровень глюкозы — і адразу трывога... Чым менш застаецца запасаў, тым мацней голад. Такім чынам «галодная» кроў — моцны ўзбуджальнік апетыту... Вядома, што каб патушыць пажар, трэба шмат вады. Патушыць жа полымя «галоднай» крыві куды прасцей: дастаткова патрымаць у роце невялікі кавалачак салодкай ежы. Пры гэтым раздражненне так званых смакавых сасочкаў языка рэфлекторна выклікае павышэнне ўзроўню цукру крыві. I хоць гэтае павышэнне працягваецца ўсяго толькі некалькі мінут, яно выключае раздражненне пажыўных цэнтраў мозгу. Адбылося свайго роду ашуканне «галоднай» крыві. I апетыт пагас.

Яшчэ адна парада: пазбягайце даваць дзецям ласункі перад ядой, нават у самых малых дозах. Цукерка, адно пячэнне і нават некалькі глыткоў кампоту здольны пагасіць запальны сок, а значыць, і апетыт.

Апетыт залежыць ад абстаноўкі, ад навакольных умоў. Усім вядома, што ў гарачую пару года есці хочацца менш, чым скажам, зімой або восенню. Гэта таму, што частку энергіі, атрыманую з ежай, дзіця траціць на саграванне цела. Кожная маці, зразумела, ведае гэту сезонную заканамернасць. Але пра тое, што гэта можа праявіцца на працягу дня памятаюць не ўсе.

Мы жадаем, каб нашы дзеці добра адпачылі ўначы. Некаторыя стараюцца і паслаць пасцель мякчэй і пышней і накрыць цяплей. Дзеці змагаюцца з гэтым, як могуць. Звычайна яны ў сне скідаюць коўдру. Занепакоеная маці, каб дзіця не замерзла, устае начамі і зноў накрывае дзіця ды яшчэ прыкрые фортку. Пераграванне дзіцяці ў час сну, душнае, спёртае паветра — усё гэта згубна адбіваецца на апетыце.

Дзіця адкрыла вочы пасля сну... Гэта яшчэ не азначае, што яно прачнулася Патрабуецца пэўны час, каб начная вяласць змянілася бадзёрасцю: з'явілася цікавасць да навакольнага, жаданне рухацца і гуляць. Апетыт прыходзіць потым, і пра гэта трэба памятаць. Не карміце дзяцей адразу пасля сну — арганізм яшчэ не падрыхтаваны да прыёму ежы.

Дрэнны апетыт у дзіцяці — гэта амаль заўсёды вынік парушэння правілаў кармлення. Кожная маці сама можа вылечыць дзіця і вярнуць яму здаровы, добры апетыт.

Г.К.

Фатаграфія на палатне

Фотапапера — матэрыял даволі нетрывалы. Вядома, гэта яе якасць не выклікае асаблівых нязручнасцей, калі фотаздымкі маюць невялікі размер і захоўваюцца ў альбоме. Але паспрабуйце атрымаць адбітак з размерамі, напрыклад, метр на метр. Яго немагчыма скласці, адразу дасць сябе адчуць ломкасць паперы і самога эмульсійнага слою. Захоўваць і транспартаваць яго трэба вельмі асцярожна, ахоўваючы і ад бруду, і ад сонца, і ад вады.

Інжынерам заходнегерманскай фірмы «Турафог» удалося стварыць новы матэрыял для буйных фатаграфій. Яны апрацавалі светлачувальным саставам ільняную тканіну так, што яна не страціла ўласцівасцей тканіны. Светаадчувальную тканіну маркі «Тура» можна складваць, не баючыся, што на эмульсійнай паверхні з'явяцца шчыліны; яе можна нават прасаваць і мыць вадой, можна сшываць яе асобныя кавалкі ў вялікае палатно. Тканіна будзе ўжывацца ў выпадках, калі спатрэбіцца вялікае павелічэнне: у тэатрах і тэлевізійных студыях, а таксама для вырабу карт і чарцяжоў. Яна выпускаецца ў рулонах шырынёй каля 130 сантыметраў або ў выглядзе лістоў.

ПЯТАЕ КОЛА У ВОЗЕ

Гэты сінонім лішняга, здаецца, страціў сваю абсалютнасць. Адна амерыканская фірма аснасціла звычайны легкавы аўтамабіль пятым колам. Яно надало аўтамабілю незвычайную ўстойлівасць на крутых паваротах, якія звычайна робяць у час выпрабавання машыны.

ШТО ДЗЕ ЯК

АДЗІН З НАЙБОЛЬШЫХ

2 гады таму ў Шчэціне быў адкрыты вялікі гастраномны камбінат «Каскада». На першым і другім паверхах змяшчаецца рэстаран на 300 асоб. На трэцім — кавярня на 200 месц. Апошні паверх — клуб з кавярняй. 200 метраў ад «Каскады» знаходзіцца бар хуткай абслугі «Экстра». Разам яны могуць абслужыць 10—12 тысяч асоб у дзень.

25 год таму савецк'я археолагі пры даследчых працах на прадмесцях сталіцы Арменіі, Ерэван, знайшлі камень з клінапісам. Расшыфраванне гэтага пісьма прывяло на сляды даўняй краіны Урарту, якая існавала на Каўказе ў VII ст. да нашай эры. Праз увесь час савецк'я геолагі вядуць працы над пошукамі слядоў гэтай краіны і народа аб высокай культуры, тэхніцы і вялікім узроўню цывілізацыі. Праца савецкіх археолагаў над гісторыяй Урарту з'яўляецца адным з найбольшых археалагічных дасягненняў у свеце.

На здымку: камяні з клінапісам з VII ст. да нашай эры ў Гістарычным Музеі Ерэвана.

...ва ўсім свеце маладыя жэняцца адзінакава ўрачыста. На здымку бачым напружаную позу бірманскіх маладажонаў, апранутых у старадаўнія касцюмы, абавязваючыя на будыйскіх вяселлях. Будызм з'яўляецца пануючай рэлігіяй у Бірме. (а-ся)

Юрый Долд-Міхайлік
БАРОН ГОЛЬДРЫНГ
Пасля вайны

Ужо два тыдні Грыгорый жыве ў казарме. Два тыдні ён фактычна нічога не робіць. Праўда, поўны спіс групы Протапопава ў яго ёсць. Ён паспеў яго не толькі добра вывучыць напамяць, а і зашыфраваць. А вось перадаць шыфроўку няма каму. Як не прыглядаецца Грыгорый да кожнага з жыхароў казармы, а напасці на след патрэбнага яму чалавека не можа. Ды і ці ёсць ён наогул? Калі быў бы, то два тыдні даволі вялікі тэрмін, каб выканаць сваю місію. Але да гэтага часу ўсё спакойна, Думбрайт звоніць кожны вечар, ён бы абвясціў пра небяспеку. Размова вядзецца вакол гэтага праблематычнага савецкага агента. Увогуле Думбрайт не задаволен ходам справы. Штосьці не ладзіцца і ў яго самога. Фальшывыя дакументы на кожнага з «турыстаў» гатовы, а вось вывезці іх ён не адважваецца. У час апошняй размовы ён нават намякаў на магчымасць нейкіх змен у планах вывязення групы. Загадаў быць гатовым да першай падыходзячай мінуты.

Гэта непакоіць Грыгорыя больш за ўсё. Што, калі давядзецца выехаць нечакана? Так і не паведаміўшы сваім пра зборышча душагубаў, якіх збіраюцца вывезці ў школу да далейшага іх «дасканалення». Калі б ... магчымасць вырвацца з Мюнхена хоць на ...

...дам звязацца з кім-небудзь са сваіх...

145

Усё гэта цяжка, ой, як цяжка ў тых умовах, у якія ён трапіў. Праўда, у яго ёсць адзін план, але ажыццяўленне яго патрабуе часу. Бо зроблен толькі першы крок. Грыгорый прапанаваў Хейендопфу прывесці ў парадак тую групу антыкварных рэчаў, якія навалам ляжалі ў яго кабінеце.

— Разумееце, містэр Хейендопф, — растлумачыў ён, — тое, што я да вас часта заходжу, можа выклікаць падазрэнне ў маіх суседзяў па казарме. Трэба, каб для гэтага была нейкая пераканаўчая прычына. Вам гэта будзе толькі на карысць, ды і мне цікава заняцца старынай. Я пачынаю разумець сэнс захаплення такімі рэчамі. Пасля вайны хочацца паглыбіцца ў старыну, палюбавацца прыгажосцю мастацкіх твораў.

— О, містэр Сомаў! Вы зробіце мне вялікую паслугу! Сам я ніколі б на гэта не адважыўся. Варушыць гэта смецце? Шчыра дзякую! Ад пылу гісторыі мне хочацца толькі чхаць... Так, так, я чалавек здаровага сэнсу! Я жыву сучасным. Над вамі, еўрапейцамі, занадта ўладарыць тая старына, ад якой вы прыходзіце ў замілаванне, таму мы і апярэджваем вас ва ўсім. Мінулыя стагоддзі для нас толькі ўгнаенні, ўнесеныя ў грунт, не больш... Пра тых дзівакоў, якія за ўсім гэтым гоняцца, вядома, асаблівая размова. Снобы! А наколькі яны багатыя, даводзіцца такім вось, як я, корпацца тут у сметніку... Слова гонару, містэр Сомаў, я буду вам бязмежна ўдзячны!

Работа па расчыстцы «сметніку» была нялёгкая, карпатлівая. Даводзілася звяртацца да каталогаў асабістых калекцый і нават музеяў, потым складаць карту на кожную асобную рэч, уносіць яе ў агульны рэестр. Сярод набытага і сапраўды было шмат усялякай непатрэбшчыны — даводзілася, па настаянню Хейендопфа, выдумаць усялякія фальшывыя звесткі, надаючы ім выгляд гістарычнай верагоднасці.

Так магло цягнуцца і цягнуцца, і Грыгорый вырашыў паскорыць ход падзей.

...ра, ён, як заўсёды, адразу ўзяўся за работу. На гэты

146

раз нават з асаблівым запалам.

— Ведаеце, містэр Хейендопф, — радасна абвясціў ён праз якія-небудзь паўгадзіны, — сёння вы павінны павіншаваць мяне з поспехам. I немалым. Нарэшце, даведаўся пра аўтара вось гэтай скульптуры, што стаіць у вас на стале. Аказваецца, вы набылі пядрэнную рэч! Прозвішча «Шульцэ», выгравіраванае вось тут, у куточку, мне нічога не гаварыла, а, звярыўшыся з каталогамі, я ўстанавіў, што аўтар «Фауны з салаўём» уваходзіць у плеяду класікаў нямецкай скульптуры. Прачытайце гэтую даведку!

Хейендопф быў у захапленні.

— Ды гэта ж каласальна! Я ж цяпер магу запрасіць за гэтага казланогага... Чакайце, а колькі ж сапраўды можна за яго запрасіць?

— У гэтым з мяне дарадчык дрэнны! Але думаю, што скульптура такога майстра павінна каштаваць нямала. Трэба было б параіцца з якім-небудзь мастацтвазнаўцам.

— Тут, у Мюнхене? Ды яны адразу паднімуць такі лямант, калі гэта класіка!

— Вы можаце не тлумачыць сапраўдных прычын сваёй зацікаўленасці... Хаця... Усе яны звязаны паміж сабой і тое, што вам хтосьці прадаў фауна...

— Вось-вось, плакалі тады мае грошыкі.

— А што, калі паехаць у Берлін? Там было многа камісійных магазінаў, можна адшукаць каго-небудзь з былых антыквараў... Ага, даўно хацеў спытаць: чаму вы купляеце толькі рэчы выпадковыя, у большасці нямецкага паходжання? Я чуў, быццам амерыканцы захапляюцца старыннымі расійскімі іконамі. Немцы іх вывезлі з Расіі нямала. I я ўпэўнен, што ў Берліне...

— Берлін! Берлін! Не стану ж я там пасярэдзіне плошчы і не пачну выкрыкваць: купляю расійскія іконы... У каго ёсць расійск'я іконы?..

— Напэўна, у Мюнхене вам таксама не даводзілася ...

— Ну, тут мяне ўсе ведаюць. Дастаткова былі па-

147

ТРЫБУНА чытачоў

У Пасынках няма лекара

У вёсцы Пасынкі (Бельскі павет) да месяца ліпеня г. г. існаваў пункт аховы здароўя. Фельчар Аляксандр Маркевіч цешыўся аўтарытэтам у людзей і ў павятовых установах як дасканалы і ахвярны лекар. Зараз у Пасынках гэты пункт не існуе. Аляксандра Маркевіча забралі ў Бельск. Як вельмі патрэбны тут лекар, ведаюць людзі з навакольных вёсак, якія патрабуюць дапамогі. Захварэе чалавек, едзь у Храбалы (праз Бельск). Няма каму цяпер цікавіцца і здароўем школьнікаў. А восень гнілая і зіма надыходзіць. Хваробы не выганіш без лекара, а Храбалы далёка. Абяцаюць, што ўжо новы лекар едзе, але яшчэ да Пасынак не завітаў. І так ён едзе ўжо амаль паўгода і даехаць не можа.

К. С.

ДОБРЫ ПАЧАТАК

Нядаўна ў вёсцы Ласінка вучні пачатковай школы падрыхтавалі пастаноўку прысвечаную 47 гадавіне Кастрычніцкай рэвалюцыі. Урачыстасць адбылася ў нядаўна адкрытым клубе, на якую злажыліся: п'есы, песні, гумар і вершы. На пачатку быў прачытаны даклад. Пасля мастацкіх выступленняў адбылася забава.

Нядаўна таксама адбыліся выбары ў гуртку БГКТ. Гурток прыняў пастанову ажывіць клубную працу, купіць заслону да сцэны і падрыхтаваць беларускую п'есу.

З. Ялінік
вёска Навіны

ВЕЧАРАМ У ОРЛІ

З-над лугоў рачулкі Арлянка пад вечар наплывае густая асенняя імгла. Не паспееш з'есці пасля працы абеду, а ўжо цёмна, настае вечар. Што тады рабіць? Дажджлівае надвор'е ўзбуджае сумныя думкі.

У Орлі многія маладыя людзі, дзяўчаты і хлопцы, вечарам назначаюць сабе сустрэчу ў мясцовым клубе «Руху». Займае ён штопраўда невялічкую залу ў арлянскім доме культуры, але абсталяваны даволі багата. Можна пачытаць газеты, выпіць каву, паслухаць музыкі з радыёпрыёмніка і грамафонных пласцінак, або звычайна пасядзець за сталом, упрыгожаным букетам апошніх асенніх кветак і пагутарыць з сябрамі.

Прыемны, сапраўды інтымны настрой псуюць аднак тут горбы скрынак пасля аранжады. Яны ўсюды, дзе толькі хаця крыху свабоднага месца. Ствараецца проста такое ўражанне, што прыгожы клуб пераўтвараецца ў піўную аранжады. А як ёсць у вашых клубах, дарагія чытачы?

Тэкст і фота В. Р.

ШКОЛА НАСЕЛЬНІЦТВУ

Школа ў Чэхах Арлянскіх пабудавана пасля вайны (у 1947 годзе). Зараз мае прыгожую агарожу, кругом абсаджана бярозамі, якія выраслі ўжо вышэй школьнага будынка. У школьным агародзе красуюцца кветкі, а на калідоры і школьных залах шмат карцін і партрэтаў. Кіраўнік школы Лідзія Івацік заўсёды клапоціцца пра тое, каб у школе і навокал яе была чысціня і парадак. У сувязі з гістарычнымі гадавінамі школьнікі пад кіраўніцтвам настаўнікаў падрыхтоўваюць выступленні школьнага мастацкага калектыву на ўрачыстыя акадэміі. Нядаўна ішла падрыхтоўка да гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Настаўніца беларускай мовы Яніна Трусевіч падрыхтавала даклад з нагоды гадавіны, а школьнікі канцэрт. На ўрачыстае пасяджэнне заўсёды збіраецца шмат людзей — жыхароў Чэхаў Арлянскіх.

Міхась Самоцюк
Вёска Чэхі Арлянскія

Фота М. Х.

КАВАЛІ

На Гайнаўшчыне малавата кавалёў. У некаторых вёсках няма іх зусім. Інакш у нашай вёсцы. У Хітрай аж два кавалі. У іх супольная кузня. Уладзімір і Грыша Леўчукі вядомыя не толькі ў Хітрай, але і ва ўсёй грамадзе.

Грыша Парфенюк
вёска Хітра

МАЯ ВЁСКА

Вёска Альхоўка лічыць 75 гаспадароў. У час сусветнай вайны яна згарэла. Нядаўна тут пабудавана новая школа і крама. Зараз на вуліцы свецяць электрычныя лямпы.

Ірэна Зубрыцкая
Альхоўка

Сардэчныя тайны

Мілае «Сэрцайка!»

Заўсёды чытаю ў тваім кутку лісты маладых дзяўчат і хлопцаў. Кожны ліст мяне цікавіць, і таму я кожную пятніцу вельмі чакаю пісьманосца. І вось у 38(447) нумары «Нівы» ў тваім кутку я прачытаў ліст Вайсковага. Хоць позна, але прашу цябе, Сэрцайка, каб і мой ліст надрукавала ў «Ніве» для Вайсковага.

Жыву я на вёсцы. Люблю так, як ты, Вайсковы, свой родны кут, беларускую песню, лясы і лугі, і таксама мне падабаюцца беларускія красуні. Спачуваю табе ў тваім нялёгкім становішчы, ці вярнуцца да сваёй каханай ці не.

Але я думаю, што пры дапамозе Сэрцайка і чытачоў, якія табе раяць, будзе лягчэй вырашыць гэтую справу. Я табе раю з глыбіні сэрца, каб ты да яе не вярнуўся і не думаў аб ёй. Яна цябе не кахала ніколі і не будзе кахаць, так як ты яе. Гэта пацвярджае факт, што яна выйшла замуж за другога не дачакаўшыся цябе. Калі б сапраўды яна цябе кахала, тады верна чакала б цябе праз два гады. А калі б ты з ёю ажаніўся, напэўна было б гэта цяжкае жыццё, бо ж яна цябе не кахала. І ў вашым жыцці не было б шчасця. Яна магла б гуляць з другімі, і ўсё гэта мела б нядобры ўплыў на ваша жыццё. Ты, Вайсковы, яшчэ малады хлопец і напэўна яшчэ ў сваім жыцці спаткаеш такую дзяўчыну, якая па-сапраўднаму пакахае цябе. І калі існуе ўзаемнае каханне, дык і жыццё будзе шчаслівым.

Гэтага жадае табе 18-цігадовы

ВІТЭК.

мякнуць аднаму з чорнага рынку, якога затрымаў наш патруль...

— А ў Берліне ёсць таксама чорны рынак, на якім, безумоўна, можна знайсці патрэбнага чалавека. Даручыце гэта мне, я з такімі людзьмі сустракаўся.

— Вы ведаеце, гэта ідэя! Спакуслівa... Нарэшце, я ж нічога не губляю! І калі ехаць, то трэба спяшацца.

Хейендопф пачаў заклапочана ўголас абмяркоўваць, як падысці да начальніка лагера так, каб ён на якіх два дні адпусціў яго ў Берлін.

— Спашлюся на асабістыя справы. Сёння ж вечарам паспрабую пагаварыць. Можа, заўтрае і выедзем.

— Баюся, вам давядзецца падарожнічаць аднаму. Наўрад, каб Думбрайт згадзіўся адпусціць мяне цяпер, калі пытанне з адпраўкай вашых падапечных вось-вось вырашыцца.

— Пхе! Прасцей простага давесці яму, што нам з вамі патрэбна яго кваліфікаваная кансультацыя іменна цяпер. І прычына для гэтага ў мяне ёсць самая пераканаўчая: параіцца, як быць з завярбаванымі ў нацыяналістычныя атрады. Начальнік лагера да гэтага часу не паведамляў нікому пра сваю згоду на такую вярбоўку, і, магчыма, страта якойсьці колькасці людзей Думбрайту зусім не прыйдзецца да густу.

— Маеце рацыю. Тады я спадзяюся на вас...

Увесь вечар Грыгорый нерваваўся, не ведаючы, чым скончыцца размова Хейендопфа з начальнікам лагера, а потым тэлефонная размова з Думбрайтам. І ўвогуле непакоіла думка аб тым, як складзецца ўсё ў Берліне, нават калі яму будзе дазволена туды выехаць. Ці ўдасца застацца аднаму на дзве-тры гадзіны, пакуль ён уладкуе справу, дзеля якой задумаў усю гэтую паездку?. Магчыма, Думбрайт пакіне яго пры сабе і нікуды не адпусціць? Магчыма ўвогуле пранікнуць ва ўсходнюю зону не будзе магчымасці? Усе гэтыя апаскі непакоілі больш, чым непасрэдная небяспека, і Грыгорый раніцой падняўся зусім змучаны.

148

Да таго ж, вечарам у казарме ўзнікла бойка. Загнаныя ў гэты глухі лагер, без перспектывы на будучае, былыя ўласаўскія афіцэры жылі жывёльным жыццём.

У каго былі грошы, той напіваўся зранку некалькі гадзін спаў, каб зноў пайсці ў бар і зноў напіцца. У каго грошай не было, той прыслужваў «шчаслівчыкам». З паяўленнем Чарнагуза тых, хто меў грошы, стала больш, павялічылася і колькасць сутычак. Учарашнія паслугачы, адчуўшы ў сваіх кішэнях прыемны цяжар атрыманых нядаўна грошай, з помслівай радасцю імкнуліся закрануць за балючае тых, каму яны вымушаны былі прыслугоўваць, усяляк прыніжацца перад імі. Тым больш, што ўсе яны спадзяваліся на свой хуткі ад'езд, а значыць і на сваю поўную незалежнасць ад «вярхушкі» ў будучым.

На гэты раз сутычка ўзнікла асабліва вострая, і бойка была заўзятая. Пратапопаў, якога Хейендопф у апошні час крыху стрымліваў, быццам з ланцуга сарваўся. Ён біў, не разбіраючы, «сваіх» і «чужых», помсцячы за зняваґу свайго аўтарытэту, за няўдачы апошняга часу, за тое становішча фактычнага вязня, у якім апынуўся. Грыгорый чакаў, што вось-вось Пратапопаў накінецца і на яго, яму нават прыйшло на думку, што і сама бойка справакавана Пратапопавым з гэтай мэтай. У агульнай калатні лёгка было схаваць канцы ў ваду, зваліць віну на каго-небудзь іншага. Ды ўбачыўшы магутную постаць Серады, што вырасла каля Сомава, Пратапопаў адразу астыў. Ён баяўся цяпер свайго былога паслугача, усяляк абмінаў яго, адчуваючы, што ў бойцы адзін на адзін ён пацерпіць немінучае паражэнне, магчыма для яго і фатальнае.

(Працяг за тыдзень)

149

КІНО

Праграма на 1—6 XII. 1964 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Czarny żwir" (NRF), 1—3. „Klub kawalerów" (pol.), 4—6.

Кляшчэлі
„Drugi tor" (NRD), 1—3. „Winda towarowa" (franc.), 4—6.

ДУБІНЫ
„Serca trzech dziewcząt" (jugosł.), 5—6.

Нараў
„Zabawa na sto dwa" (angl.), 2—6.

Нараўка
„Kapral w matni" (franc.), 2—6.

Чаромуха
„Czarny żwir" (NRF), 1—3. „Tajemnica tajgi" (radz.), 4—6.

Чыжы
„Opowieść sentymentalna" (rumuński), 2—6.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Gwiaździsty bilet" (radz.), 2—6.

Бранск
„Chwila wspomnień 1958, 1959, 1960" (polski), 1. „O czymś innym" (czeski), 2—3. „Hatifa" (NRD), 4—6.

Орля
„Tylko we dwoje" (czeski), 2—6.

Райск
„Druga młodość cioci" (węgierski), 2—6.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Grzeszny anioł" (radz.), 1—3. „Rozwodów nie będzie" (pol.), 4—6.

Міхалова
„Chwila wspomnień 1944—45, 1945—46" (polski), 1. „Dylemat" (duński), 2—3. „Topór z Wandsbeck" (NRD), 4—6.

Супрасль
„Chwila wspomnień 1961, 1962" (polski), 1. „W pogoni za meteorytem" (czeski), 2—3. „Teresa Desqueraux" (franc.), 4—6.

Чорна Беластоцкая
„Krypton m Nektar" (pol.), 1. „Młodość Chopina" (polski), 2. „Giuseppe w Warszawie" (pol.), 3. „Miasto nieujarzmione" (pol.), 4. „Dom na pustkowiu" (pol.), 5. „Za wami pójdą inni" (pol.), 6.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Złodziej z Bagdadu" (angl.), 1—3. „Klub kawalerów" (polski), 4—6.

Нурэц
„Nie bójcie się tabliczki mnożenia" (angl.), 1—3. „Życie przeszło obok" (radz.), 4—6.

Мілейчыцы
„Ali i wielbład" I s. (angl.), 1—3. „Ali i wielbład" II s. 4—6.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Bracia" (czeski), 1—3. „Nasz wspólny przyjaciel" (radz.), 4—6.

Сухаволя
„Kodyn" (bułg.), 1—3. „Wojna trojańska" (włoski), 4—6.

Шудзялава
„Diabelska przepaść" (czeski), 2—6.

Янаў
„W środku nocy" (USA), 1—6.

Сідра
„Dwa żebra Adama" (polski), 1—3. „Podróż w kwiecień" (radziecki), 4—6.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Biały szejk" (włoski), 5—6.

Новы Двор
„Droga do przystani" (radz.), 5—6.

Ружанысток
„Skąpani w ogniu" (pol.), 1. „Ogniomistrz Kaleń" (pol.), 2. „Naganiacz" (polski), 3. „Pamiętnik pani Hanki" (pol.), 4. „Mansarda" (pol.), 5. „Czarne skrzydła" (polski), 6.

Аб'язное кіно ГП БГКТ

Бельскі павет 1. XII.

Вулька Выганоўская, гадз. 16.30, Маскоўцы, гадз. 19.00. Каляровы савецкі фільм. Сучасная камедыя «Улица полна неожиданностей».

Тэатр ім. Вянгеркі
(выязная група)

Гайнаўка
„Szkoła kobiet" — 1.
„Szkoła kobiet" — 3.

Тэатр «Свершч»
(выязная група)

Белавежа
„Guignol w tarapatach" — 2.

Чаромуха
„Guignol w tarapatach" — 4.

КАХАННЕ

Кахаючыся, кляўся ён Галіне,
Што каб закінуў іх знячэўку лёс
У самую бязводную пустыню
І захацела б піць, дык бы прынёс
Хоць паўглыточка ёй вады
З-за соцень, нават тысяч вёрст туды.
А пажаніліся, смяюцца людзі ўсе:
«Якое чэрствае ён мае сэрца!
Пад бокам студня, а не прынясе
Вады у хату нават паўвядзерца».

КАСТУСЬ ШАВЕЛЬ

ХІБА ПА КЛЁНЕ

Пайшлі манашкі ў горад на шпацыр. Адзін прыгажун убачыў сярод іх прыгожаньку ды і кажа ёй:

— Я сёння вечарам прыйду да цябе.

— Ідзі прэч, нячыста сіла, прайдзісвет, — выпаліла манашка, а потым цішэй: — А куды ж ты прыдзеш, калі ў нас такія высокія муры навокал. Хіба па тым вось клёне, што звесіў галіны цераз сцяну.

ДАГУЛЯЎСЯ

Жылі сабе дзед і баба. Зрабілі яны якасьці наліўку, насталі як трэба, а вішні за хату высыпалі. Убачыў іх певень, пакляваў і гатовы. Лёг і лапкі ўгору.

Убачыла пеўня бабуля, рукамі пляснула: — Такі пеўнік быў. І на табе — здох! Не прападаць жа дабру. Абскубу хоць пер'ячка. Абскубла пер'е, а пеўня за плот выкінула.

Ачуняў певень голыгалюсенькі. А суседскі пытае:

— Пецю, што з табою?

— Эхе-хе, і не кажы. Налізаўся вось. А яны, паганцы, п'янага раздзелі.

АРЫГІНАЛЬНАЯ ПРАЦА

Прафесар: Значыць, вы сцвярджаеце, што гэта арыгінальная праца належыць вам?

Студэнт: Безумоўна.

Прафесар: Божухна! Якое шчасце сустрэць жывога Дзікенса.

Між намі

Патрабаваў, каб падначаленыя крытыкавалі яго. Хачу ведаць сваіх непрыяцеляў.

ЖАЛЬ

— Чаго плачаш?

— Майго хлапца ўзялі ў войска.

— Ну й што? За два гады вернецца.

— І многа мне гэта паможа? За два гады я ўжо даўно буду мець другога!

ЗБЕРАГАЛА МІЛІЦЫЯ

— Дзе ты на цэлы тыдзень прапаў?

— Не прапаў. Мяне міліцыя зберагала.

ЗАСПАКОЕНАСЦЬ

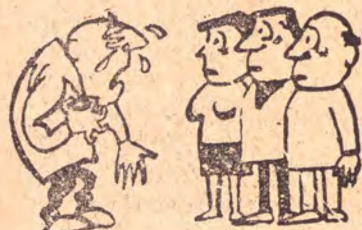
— Мушу вам сказаць, што ваш сабака зноў усю ноч пад маім акном выў і брахаў.

— Не хвалюйцеся. Нічога з ім не зробіцца: ён днём выспаўся.

— Паспрабуй разбіць хоць адну.

САМАКРЫТЫКА

БУЛЬБЯНЫЯ СПРАВЫ

Буфетны шум з дымам махоркі, які сцелецца слоеным прагам, не перашкаджае кумам у размове.

— Слухай, куманёк, — кажа адзін. — Гаворачы пра бульбу, дык праўду кажучы, неўраджай — гора гаспадару, а ўраджай прыносіць таксама мяшок непрыемнасцей. Выкапаць бульбу, гэта не куфаль піва выпіць.

— Леташні ўраджай вусаты; хто тры метры пасадзіў, трыццаць сабраў! — сцвердзіў другі і адкаркаваў бутэльку піва.

— Відаць, метры цэняцца...

У пацвярджэнне гэтых слоў кіўнулася шапка так, як бы хацела і яна загаварыць: ісціна праўда, каб я так з гэтай галавы не злезла!

— Пабач, кумок, як падаражэлі метры...

— Чакай, чакай, кумок. Пасадзіць можна дышаль, але воз не вырасце. Усё ж такі цяпер свет ракам адварнуўся да гаспадара, грабяць яго, як халера: па сто злотых за дзень дамагаюцца ў капанне бульбы.

— А ты не наймай!

— Лёгка сказаць: не наймай, а бульба дык што, у зямлі мае прападаць?

— На зіму замерзне, вясною адтане і садзіць не трэба, гатовая зноў вырасце, — шапка захісталася ад стрыманага смеху.

— Жартаваць можна, — прабубніў другі кум, — бяду маем, трапіцца гультаяватая работніца, выкапае тры метры за дзень і плаці ёй сотню.

— А ты ўвядзі акорд, няхай гультаяць работніцы на свой рахунак.

— Акорд, кажаш... гэта значыць, ад штукі плаціць, ці як? Хто ж пералічыць кожную бульбінку! Адурэць можна...

— Не ведаю, я не бухгалтар, баба мая рахункавод выдатны, я ў яе заўсёды ў даўгу.

— Жарты на бок, куме, намучацца - намардуюцца людзі капаючы бульбу, пакуль пабачыць яе ў мяшках, а потым цэлы дзень у чарзе валэндаюцца, аж здадуць яе ГС-у. А ГС-ы вынайшлі свой спосаб, прыймаюць бульбу на станцыях. Падводзяць вагон і свежую бульбу ссыпай, гаспадар, у вагон.

— Выходзіць так, што на ссыппунктах нашаму часу грош цана, а ў полі кожная часіна б'е нас ружовай стозлотавай паперкаю.

— Так, кум, страчанага не вернеш. З бульбаю ў нас непаразумленне. Бульбу можна гатаваць, а падсмажаную або печаную заядаюць са смакам. Бульбы маем, хоць задавіся, можаш смажыць сабе на здароўе бульбяныя аладкі і жаваць іх з апетытам, але пераганяць бульбу на першачок не прабуй. Перагоншчыкаў пераганяюць за краты. За сваю бульбу спазнаеш турмы.

— Караюць не за бульбу, а за самагонку. Пі манапольку, розуму не запівай і пасіся на свабодзе.

— Яно так. Прадай мне, кум, мяшок бульбы.

— Хіба жартуеш, ураджай багаты, сам жа плачаш на багаты ўраджай і дарагоўлю рабочай сілы.

— Дык я перажываў за людзей, у якіх разбуйнела бульба. Сам бульбы не садзіў, на кукурузе еду...

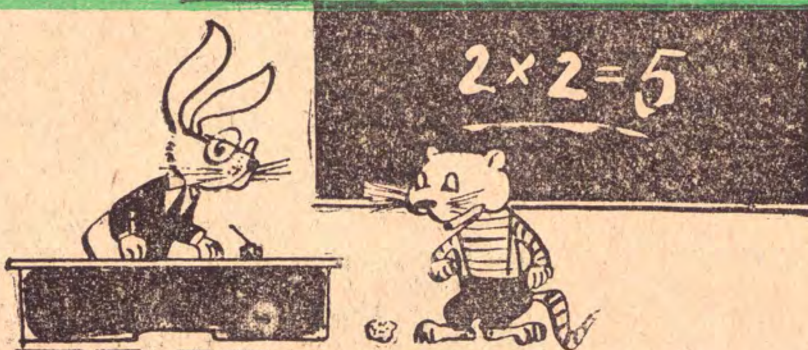
— Не ў крыўду, за мяшок бульбы — мяшок кукурузы ачышчанай.

— Несправядліва, кум. Бульбу даеш не ачышчаную, а кукурузу хочаш чыстую, у качанах бяры.

— Хай з'ядзяць цябе мухі, давай у качанах, — згадзіўся першы, і яго шапка пахіснулася на знак згоды.

Кумы размашыста адставілі ад сябе пустыя бутэлькі ад піва і ўсталі ад буфетнага століка.

Дзядзька Лявонь

— Пастаўце добрую адзнаку, а то заўтра прыду з бацькам.

УСЯЧЫНА

Горад Бельск два гады таму шумна адзначаў сваё 900-годдзе. Багатая гісторыя. Назбіралася тады ў Бельску многа розных асаблівасцей, але вось гэтай адной ніхто не прыкмеціў. Аказваецца, што не трэба ехаць аж у Індыю, каб пабачыць, як па вуліцах гарадоў шпацыруюць «святыя» каровы. Хопіць выбрацца ў Бельск. Гэтая кароўка, што на здымку, асабліва ўпартая, прэцца проста пад вокны старшыні Прэзідыума павятовай рады. (вр)

ЗУБЫ ГІГАНТАЎ

Цяжка паверыць, што гэтыя велізарныя камяні не што іншае, як зубы маманта. Гэтыя акамянеласці разам са шкілетам нядаўна знойдзены ў Венгрыі на беразе Дунаю. Кожны такі зуб важыць 4,7 кілаграма.

РЭКАРДСМЕНЫ ТВІСТА

Новым чэмпіёнам свету па працягласці выканання твіста стаў Джэймс Мекенсі. Ён нясціхана танцаваў твіст на працягу 99 гадзін і 2 мінут пакуль урач, што ўваходзіў у склад журы, не стаў пераўляць боязь за стан розуму танцора. Яго партнёрка выйшла са спаборніцтва праз 94 гадзіны і 45 мінут. Абодва рэкардсмены знаходзяцца ў стане вялікага знясілення.

Мера жыцця не ў яго працягласці, а ў тым, як вы яго выкарысталі.
Мішэль Мантэнь (1533—1592) — вядомы французскі філосаф.

АКЕНЦА ДУМАК

Песні па заяўках

На просьбе Ані Назарук і Толі Самойлюк з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы змяшчаем рускую песню

Уходят поезда

Уходят поезда, уходят поезда...
В последнюю минуту расставания
Запомни навсегда, запомни навсегда,
Что дружба сокращает расстояния.

Если песенка понравится моя,
Увези ее в далекие края,
Далекие края, далекие края...
Знакомтесь, незнакомые друзья!

Кончается перрон, кончается перрон,
И дальняя дорога начинается.
Качается вагон, качается вагон,
Колеса перестуком откликаются.

Я к песенке привык, я к песенке привык,
И спутника в дороге нету лучшего.
Со мною проводник, со мною проводник,
С начала до конца ее разучивал.

И кружится метель, и кружится метель,
Летит она, летит навстречу с танцами.
О, как бы я хотел, о, как бы я хотел
Найти больших друзей на малой станции!

Если песенка понравится моя,
Увези ее в далекие края,
Далекие края, далекие края...
Знакомтесь, незнакомые друзья!

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 25-89, centrala i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK nie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy 37-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, odrocz- za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46, Nr konta PKO 1-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA. Nakład 6458. Białystok I-L.